

Bedragare som går fria

Sänt i Sveriges Radio, *Obs! Special*, 21 augusti 1996

I alla samhällen finns det skurkar. Den stora skillnaden mellan ett bra samhälle och ett dåligt är kanske inte att antalet skurkar är så värst mycket mindre i det goda samhället. Däremot har skurkarna mindre makt, och färre möjligheter. Dom stoppas i tid, i stället för att befordras.

När rader av politiker och tjänstemän på olika nivåer avslöjas som småtjuvar eller mutkolvar faller ett tungt ansvar på dom partier och organisationer som låtit dom hållas, och som baxat fram dom till tunga positioner i samhället.

Ett stort ansvar har också landets rättsväsende. Har nån av er som lyssnar nu någon gång polisanmält en ekonomisk brottsling? Då kanske ni vet att det inte alltid är så upplyftande. Tro mig - jag har försökt. Utan framgång.

Och den som vill kan nu, på tre minuter, få höra en kort berättelse ur det verkliga livet som visar hur man kan bemötas.

För några år sen blev jag utsatt för en ovanligt plump form av bedrägeri. Tiden tillåter inte att jag går in på detaljer, men så mycket kan jag avslöja som att bedragaren var en ung jurist som pantsatt sin bostadsrätt två gånger innan han sålde den till mig - utan att redovisa ett av dom två lånen. Plötsligt, flera år efter köpet, fick jag besked från en bank om att banken gjorde anspråk på min våning. Ett av den unge juristens företag hade nämligen, visade det sig, tagit upp ett lån med våningen som säkerhet, och när företaget sen gick i konkurs efterlämnade det 1.475 kronor i tillgångar och drygt tretton miljoner i skulder.

Vi var många som var blåsta: staten, förstås, några banker, ett par finansbolag, en revisionsfirma, och några småföretag. Och det här var bara en av den unge juristens många konkurser inom loppet av några få år.

Tillsammans med en advokat polisanmälde jag säljaren. Eller, som termen lyder: vi hemställde om inledande av förundersökning avseende misstänkt grovt bedrägeri.

Fallet föreföll busenkelt. Det fanns ingenting sofistikerat över bedrägeriet. Säljaren hade helt enkelt flåljugit. Min advokat trodde att han skulle få ett år. Minst.

Så småningom kontaktades jag av en kriminalkommissarie på Stockholmspolisens bedrägerirotel. Vi kan kalla henne Gunborg. Jag skickade över alla dokument i fallet.

Några månader senare ringer jag Gunborg och berättar en god nyhet: banken - vars långivning till den unge juristens företag innehöll en rad märkliga inslag - hade just meddelat att den avstod från att kräva in sin pant. Jag fick alltså behålla våningen.

Kommissarien frågar mig då om jag vill stå fast vid min polisanmälan. Ja, självklart, säger jag. I det konstiga samtal som sedan utspinner sig framgår klart att Gunborg helst skulle se att jag drog tillbaka min anmälan.

Jag fattade ingenting. Borde inte en bedrägerirotel se som sin främsta uppgift att sätta fast bedragare? Nåväl, det hela slutade med att min anmälan stod kvar, och att förundersökningen skulle inledas.

Ett par månader senare ringer jag kommissarien för att berätta att jag ska åka på semester, och vill ge henne min sommaradress, om den skulle behövas under förundersökningen. Gunborg berättar då att förundersökningen lagts ned. "Varför då?" frågar jag, förbluffad. "Det får Du fråga åklagaren om", blir svaret. "Ja, vem är det då?", blir min fråga. "Det minns jag inte, vi har så många ärenden", svarar hon. Och hon frågar, irriterat: "Varför insisterar Du? Du får ju behålla Din våning. Har Du något otalt med den här mannen? Vill Du hämnas?" Tja, säger jag, "otalt" och "hämnad" är väl konstiga uttryck i sammanhanget. Jag har träffat karln två gånger, i samband med lägenhetsaffären. Men det är så att han har utsatt mig - och, förefaller det, många andra - för bedrägeri. Jag tycker det är en medborgerlig plikt att försöka förhindra nya bedrägerier. Jag berättade också att banken, som bedragits och kunde känna sig blåst på sin fordran, hade anförtrött mig att banken inte avsåg att göra en egen polisanmälan. Vad skulle dom tjäna på det? Kanske skulle en utredning rentav kunna bli mycket besvärande för banken själv.

Jag ber kommissarien om en tjänst: att skicka mig namnet på åklagaren, och en skriftlig motivering till att förundersökningen lagts ned. Det lovar hon att göra. Samtidigt markerar hon att jag nog inte bör lägga mig i hur polis och åklagare sköter sina jobb.

Något halvår senare, hösten 95, ringer jag igen, och påminner Gunborg om löftet. Löftet förnyas. Men än i dag har jag inte fått namnet på den åklagare som la ned förundersökningen, än mindre någon motivering. Däremot har jag fått erfara hur en medborgare som är beredd att utsätta sig för besvär, obehag och advokatkostnader i syfte att sätta fast en bedragare blir avsnäst av våra rättsvårdande myndigheter.

Sverige tycks vara ett bekvämt land för skurkar. Polisanmälningar mot ekonomiska brottslingar är sällsynta, och leder sällan till något. Hur många har t.ex. fällts för alla oegentligheter som avslöjades i samband med bankkrascherna för några år sen? Och att döma av min egen, ringa erfarenhet tycks det vara så att även grova bedragare som faktiskt polisanmäls löper ganska liten risk.